

Presentació

Què entenem per *arxivament digital*? De què parlem quan ens referim a *preservació digital*? Li donem el mateix sentit que altres professionals o usuaris de documents digitals? Buscant respostes a aquestes i altres preguntes, hem dedicat el número 31 de *Lligall* a tractar aspectes bàsics de la preservació digital. Publiquem quatre articles amb una vessant més teòrica i quatre més relacionats amb experiències recents.

El primer article, de Joan Soler, amb un títol ben suggerent, «La il·lusió d'un vocabulari comú de la preservació digital», arrenca d'un estat de la qüestió dels articles publicats a *Lligall* des de finals dels noranta del segle passat per plantejar, entre altres qüestions, la necessitat d'un vocabulari comú de les diferents comunitats d'usuaris que s'ocupen de la preservació digital.

A partir d'una anàlisi de la bibliografia especialitzada, Miquel Térmens tracta els aspectes institucionals, econòmics i tècnics que s'han de tenir en compte per aconseguir la sostenibilitat dels dipòsits digitals.

Julio Quílez ens explica l'elaboració i el manteniment d'esquemes d'elements de metadades. I, en relació amb altres perfils professionals, reivindica la responsabilitat dels arxiviers en matèria de preservació digital i la necessitat de fer-ho des de plantejaments cada cop més tecnològics i innovadors.

En el quart article, partint de la legislació sobre administració electrònica, Nacho Alamillo tracta de la preservació dels documents electrònics d'arxiu, en especial dels documents amb signatura electrònica.

La bibliografia sobre el tema comença a ser nombrosa; tanmateix, l'aplicació pràctica no ho és tant i, en qualsevol cas, és molt recent. Dels quatre casos que presentem en aquest número, el més primerenc és el de l'arxiu del *land* de Baden-Württemberg, però tot i que té els seus inicis l'any 1974, és entre el 2006 i el 2009 quan es defineix i es desenvolupa un sistema d'arxivament digital. Tot un referent que cal conèixer.

L'any 2005, la Biblioteca de Catalunya va crear el Patrimoni Digital de Catalunya (PADICAT), l'arxiu de pàgines web amb domini .cat. Una experiència en fase de consolidació, de la qual podem aprendre, tot i les diferències pel que fa als objectes que s'hi conserven i preserven.

Més recentment, a les acaballes del 2009, la Universitat de Girona endega la seva experiència amb l'iArxiu. La novetat de ser la primera Administració pública que assumeix el repte de preservar i custodiar documents electrònics administratius en la plataforma iArxiu de l'Agència Catalana de Certificació (CATCert), fan d'aquesta una experiència que cal seguir de ben a prop.

I, a la darrerria del 2010, el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya posa en marxa el Dipòsit Digital d'Arxius de Catalunya (DIDAC), un repositori segur per a la Xarxa d'Arxius Comarcals i l'Arxiu Nacional de Catalunya. Un projecte en fase de creixement, interessant de veure cap on derivarà.

També hauríem volgut comptar amb la col·laboració de Jordi Serra, perquè ens expliqués el sistema BAULA, de gestió d'expedients i preservació de documentació electrònica. Per qüestions de calendari no ha estat possible, però ens comprometem a fer-ho en el proper número de *Lligall*.

Com a complement del tema principal, Lluís-Esteve Casellas ens comenta, a la secció «Recursos web», la pàgina de Digital Preservation Europe (DPE), un web que recull un nombre important d'experiències i projectes entorn de la preservació digital. I, a la secció «Informació de l'AAC», les vocalies de Formació i Activitats, de Treball, Estatus i Dinamització Professional, i de Recerca i Noves

Tecnologies exposen els serveis i les accions que l'Associació ha fet els darrers anys. Aquesta darrera secció també conté la memòria del 2009. El programa de formació continuada del 2010 és exposat en un article a part, a la secció «Formació».

Sense deixar l'entorn digital, hem volgut acostar-nos a l'administració electrònica amb una breu enquesta, però no ha estat fàcil de trobar casos reals i pròxims. Dos ajuntaments, dos organismes de la Generalitat i la Universitat Autònoma de Barcelona han respost les nostres preguntes.

Sobre la digitalització de suports analògics publiquem, d'una banda, un full de ruta per al disseny d'un projecte de digitalització; són consideracions que cal tenir en compte especialment per a fons històrics. D'altra banda, sobre la digitalització de fons videogràfics en format analògic presentem el cas de l'arxiu de Televisió de Sabadell, una actuació arxivística aplicant unes bones pràctiques amb recursos limitats.

Havent estat aprovat l'Estatut d'autonomia de Catalunya (EAC) del 2006, el nostre sistema d'arxius fou qüestionat: es van presentar tres recursos contra la disposició que recull el principi de l'existència dins l'Arxiu de la Corona d'Aragó i l'Arxiu Reial de Barcelona de fons «propis de Catalunya» i de fons «comuns» o «compartits» amb altres comunitats autònomes. A les acaballes del 2010, és a dir, al cap de quatre anys, el Tribunal Constitucional va dictar sentència a favor de la constitucionalitat de la disposició de l'EAC. Pel significat i la importància arxivística i cultural dels fets, hem considerat oportú de publicar l'informe històric i arxivístic de Ramon Planes que va formar part de les al·legacions presentades per la Generalitat de Catalunya davant el Tribunal Constitucional.

Hi ha tipus de fons i d'arxius poc tractats i coneguts. És el cas dels fons policials i dels arxius sindicals. El treball que Jesús Eduard Alonso, de l'Arxiu Històric de Gandia, va presentar com a pràcticum a l'ESAGED sobre el fons de la Subdelegació de Policia de Dènia (1824-1836) i l'article de José Fernando Mota, de l'Arxiu Històric de CCOO de Catalunya, sobre diversos models d'arxius sindicals (el model alemany, el cas d'Itàlia, Espanya i Catalunya) ens ajudaran a saber-ne més.

Entre els temes recurrents i clàssics que ens preocupen: l'accés. D'accés als arxius, de justícia i de memòria històrica, n'hem parlat amb l'exfiscal Carlos Jiménez Villarejo. Els límits del lliure accés a la documentació, així com els de les restriccions de la consulta són fronteres sovint poc precises. Internet afegeix una variable més que hem de considerar: la difusió universal —a qualsevol hora, des de qualsevol lloc i per a tothom. *Accés* i *difusió*, són el mateix? Per què s'ha

desenvolupat tan poc la legislació en matèria d'accés? La transició democràtica o, recentment, la recuperació de la memòria històrica, què hi tenen a veure? L'entrevistat, sense embuts, ens ha donat arguments i el seu parer de tot plegat.

Finalment, a la secció «Recensions» us donem notícia de tres títols: un sobre indicadors de gestió per a arxius de l'Administració local, un text bàsic sobre l'avaluació i la tria de documents, i el catàleg d'una exposició sobre béns del patrimoni cultural italià espoliats o robats i posteriorment recuperats.

La lectura d'aquest *Lligall* crec que no ens deixarà indiferents. Potser ens resoldrà i ens aclarirà uns quants dubtes (dels molts que encara tenim) o potser encara ens en plantejarà més. En qualsevol cas, inevitablement ens farà reflexionar sobre el present i el futur, no només de la preservació digital sinó, fins i tot, de la nostra professió.

Àngels Bernal Cercós, abril del 2011